

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ
ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ӨНІРЛІК
ОРТАЛЫҒЫ» КММ

КГУ «РЕГИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ И
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ
АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

«ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ: МӘСЕЛЕЛЕРІ, ТӘЖІРИБЕСІ, БОЛАШАҒЫ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОҚЫТУ ВЕБИНАРЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

г. Костанай , 2022 ж.

«Экологиялық білім беру: мұғалімдері, тәжірибесі, болашағы»
республикалық оқыту вебинар материалдары

М

Петренко Е.А. Экологиялық білім: мәселелер, тәжірибе, перспективалар.....	4
Аришева З.А. Қазақстан Республикасының қосымша білім беру ұйымдарында экологиялық-биологиялық бағытты дамыту.....	6
Нуралиева Г.М. Батыс Қазақстан облысының облыстық экологиялық - биологиялық орталығы жұмысының қызметі. Тәжірибе, перспектива.....	9
Нұржан Г. Шығыс қазақстандағы балалар натуралистік жұмысы жүйесінің дамуы.....	12
Куликова Е.Н. Өлкетану-қосымша білім берудегі интегралды ресурс ретінде.....	17
Иманкулова А.М. Мектеп ауласын экологиялық тұрғыда көркейту және көгалдандыру.....	20
Фунтикова В.Л. Мектеп орманшылығының қызметі туралы «Табиғатқа деген сүйіспеншілікпен» мектеп орманшылығының қызметі туралы.....	23

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ: МӘСЕЛЕЛЕР, ТӘЖІРИБЕ, ПЕРСПЕКТИВАЛАР

Петренко Елена Александровна,
Қостанай облысы әкімдігі білім
басқармасының «Психологиялық
қолдау және қосымша білім беру
өңірлік орталығы» КММ директоры,
(PhD) философия ғылымдарының
докторы

Экологиялық тәрбие білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Қостанай облысының қосымша білім беру жүйесінде оқушыларға экологиялық тәрбие беруді арттыру бойынша 2020 - 2023 жылдарға арналған практикалық шараларды әзірлеу мақсатында экологиялық-биологиялық бағытты дамытудың Жол картасы іске асырылуда. Жол картасы экологиялық-биологиялық бағытты дамыту бойынша шаралар қабылдауға бағытталған: қосымша білім беру ұйымдарында үйірмелер желісін кеңейту, конкурстар мен слеттер өткізу, зертханалар (аквапоника, гидропоника), тәжірибелік учаскелер, экологиялық - биологиялық бағыттағы жылыжайлар, сондай-ақ педагогтарға арналған оқыту вебинарларын ашу.

2021-2022 оқу жылында облыстың білім беру ұйымдарында 82 экологиялық-биологиялық үйірме (1506 оқушы) жұмыс істейді, олардың негізінде 13 тәжірибелік учаске және 3 жылыжай жұмыс істейді.

Облыстың 9 ұйымында мектеп орманшылықтарының жұмысы ұйымдастырылды (қамту - 138 бала). Балалар орман байлығын үнемдеуге және көбейтуге бағытталған іс-шараларға қатысады, өз аймағындағы өсімдіктердің түрлік құрамын зерттейді және орман шаруашылығымен байланысты мамандықтармен танысады.

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының жұмыс жоспарына сәйкес 2021 жылдың қараша айында экологиялық-биологиялық және психологиялық бағыттардың үздік оқу - әдістемелік кешеніне «Әдістемелік вернисаж» облыстық сырттай кәсіби шеберлік байқауы өткізілді (облыстың 13 өңірінен 25 жұмыс ұсынылды).

Қосымша білім беру ұйымдарында 24 экологиялық үйірме (635 оқушы) жұмыс істейді. Мәселен, Қостанай қаласының аула клубының базасында «Экомастерская», «Экоарт» үйірмелері, Лисаков қаласының балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығында – «ойын-сауық экологиясы», «туған өлкенің экологиясы» және т. б. үйірмелер жұмыс істейді.

Ы.Алтынсарин атындағы мамандандырылған мектеп-интернат және дарынды балаларға арналған «Озат» мамандандырылған мектебі, Лисаков

қаласының балалар және жасөспірімдер шығармашылығы орталығы базасында 143 оқушыны қамтитын 3 гидропоника студиясы жұмыс істейді. Зертханалық зерттеулер шеңберінде алынған білім білім алушыларға әртүрлі деңгейдегі конкурстарға қатысуға мүмкіндік береді.

2020-2021 жылдары облыстық «Табиғатты аяла» байқауында 6 номинация бойынша 65 жұмыс ұсынылды, жеңімпаздар облысты жас өлкетанушылар, экологтар мен натуралистердің сырттай форумына ұсынды. Байқау қорытындысы бойынша «Экоболашақ» номинациясында 1 орынды Вагнер Полина, 2 орынды Иманғалиева Жанель, «Денсаулық және қоршаған орта» номинациясында 3 орынды Елизавета Китаева, «Жасыл экономика» номинациясында 3 орынды иеленді.

Биылғы жылы байқауға облыстың барлық өңірлерінен 6 номинация бойынша 114 жұмыс ұсынылды, оның 27-сі өңір қалаларынан және 87-сі ауылдық мектептерден.

2021 жылы Қостанай облысының өкілдері балалар қозғалысының көшбасшылары (Лисаков қаласы, Қамысты ауданы) Жамбыл облысы, «Тауқымыз» емдеу-сауықтыру орталығында болып, республикалық лагерьге қатысушылар үшін ЭКО фестиваль өткізілді. Лагерьде болған үш күн ішінде балалар түрлі тапсырмаларды орындады, экспедициялар жасады, шеберлік сабақтарына қатысты, көшеттер отырғызумен айналысты.

Қосымша экологиялық-биологиялық білім студенттерге жаңа, нақты білімді игеруге мүмкіндік береді, өз қабілеттерін дамытуға және өзін-өзі жүзеге асыруға, жалпы экологиялық мәдениетті қалыптастыруға көмектеседі. Сонымен қатар, жастардың кәсіби бағдарлануынан басқа, шешілетін мәселелерге ғылыми, шығармашылық көзқарастың алғышарттары жасалады.

Вебинар қорытындысы бойынша ұсыныстар:

- қосымша білім беру ұйымдарында экологиялық-биологиялық бағытты дамыту жөніндегі қызметті жандандыру;
- үйірмелер ашу, табиғатты зерттеу және қорғау бойынша жас натуралистер слеттерін, акциялар, флешмобтар өткізу;
- оқушыларды мектеп орманшылығындағы сабақтар арқылы табиғатты қорғау қызметіне тарту.
- мектеп аумақтарын абаттандыру
- экологиялық-биологиялық бағыт бойынша авторлық бағдарламаларды әзірлеу.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ –БИОЛОГИЯЛЫҚ БАҒЫТТЫ ДАМУЫ

Аришева Зейнеп Ануаровна,
экологиялық - биологиялық бағыт
бойынша Республикалық үйлестіру
кеңесінің төрайымы, Алматы қаласы
білім басқармасының «№ 6
оқушылар үйі» КМҚК директоры

Қазақстан Республикасының мектептен тыс ұйымдарының тарихынан. Алғашқы мектептен тыс мекемелер Қазақстанда өткен ғасырдың 20-жылдарында пайда болды. Олардың желісі 80-ші жылдардың екінші жартысына дейін белсенді түрде қалыптасты.

Кейбір Статистика: 1972 жылдары Республикада 250 Пионер сарайы мен үйі, 39 жас техник станциясы, 24 юннат станциясы, 301 балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі, 18 Жас турист станциясы, 151 Балалар музыка мектебі болды.

Көкшетау облысында әртүрлі білім салалары бойынша 80-нен астам оқушылар клубы жұмыс істеді. Алматы мен Целиноградта алалар темір жолдары, Теміртау мен Жезқазғанда - Орта Азия республикаларында кеңінен танымал болған жас теңізшілер клубтары жұмыс істеді. Кеңестік саяси жүйе құлдырап, нарықтық экономикаға көшкеннен кейін білім беру жүйесі айтарлықтай өзгерістерге ұшырады.

Қосымша білім беру жүйесінің дамуына факторлар әсер етті:

- құндылық бағдарларының өзгеруі;
- қаржыландырудың қысқаруы, осыған байланысты мектептен тыс мекемелердің саны қысқара бастады, материалдық-техникалық база күрт нашарлады.

Қазақстандағы юннат қозғалысының тарихы.

1937 жылы Алматы хайуанаттар бағында зоолог Зверев Максим Дмитриевич (29 Қазан 1896, Барнаул — 23 қаңтар 1996, Алматы) Жас натуралистер үйірмесі ұйымдастырылып, кейіннен Алматы хайуанаттар бағының жанындағы Жас натуралистер станциясына айналды.

Алғашқы оқытушылар хайуанаттар бағының ғылыми қызметкерлері Шнаревич, Мартехов, Гвоздев және Слудская шақырылғандар болды: Жамбыл ауданынан Синявский орта мектебінің мұғалімі, ал Боровский қорығынан - тәжірибелі таксидермист Мороз.

Юннаттардың жұмысы хайуанаттар бағының ғылыми бөлімінің меңгерушісі М. Д. Зверевтің жалпы басшылығымен жүргізілді.

Үйірмелердегі жұмыстардан басқа, жас натуралистердің ең белсенділері хайуанаттар бағының ғылыми қызметкерлеріне әртүрлі зерттеулер жүргізуге көмектесті. Мәселен, мысалы, Жас құстарға әртүрлі жабайы құстарды, олардың тамақтану ерекшеліктерін зерттеу және олардың бау-бақша, және егіншілікке зияны мен пайдасын анықтау кезінде үлкен көмек көрсетілді.

1939 жылдан бастап жас натуралистер станциясы хайуанаттар бағында жеке үй алды. Станцияда үйірмелері зоологтар, ботаниктер, ихтиологтар, таксидермистер, ветеринарлар жұмыс істеді. 1940 жылы Жас натуралистер станциясы Қалалық деп өзгертіліп, хайуанаттар бағынан қала орталығына, Гоголь көшесінде бақшасы бар Сарайға ауыстырылды. Алайда, Ұлы Отан соғысының басталуымен Станция жабылды. 1953 жылы 5 қарашада Алматы қаласында жас натуралистердің қалалық станциясы қайта ашылып, 1965 жылы орталық станция болып қайта құрылды. 1977 жылы республикалық ЖНС ұйымдастырылды.

Республикалық маңызы бар табиғатты қорғау қоғамының табиғатты қорғау және білім беру туралы Заңының шығарылуымен (1962 ж.) республиканың барлық облыстары мен аудандарында юннат үйірмелері мен станциялары ашылды.

Республикалық Жас натуралистер станциясы осындай бейіндегі бас ұйым бола отырып, республикадағы барлық жас натуралистер станцияларының жұмысын үйлестіруді жүзеге асырды. Әдістемелік көмек көрсету, жұмыс тәжірибесін жинақтау және бар проблемаларды талдау мақсатында РЖНС қызметкерлерінің облыстарға іссапарлары жүргізілді, олардың нәтижелері бойынша ЖНС қызметкерлерінің әртүрлі санаттарының біліктілігін арттыру жөніндегі іс-шаралар жоспарланды.

Елуінші жылдары ғалым Максим Дмитриевич Зверев табиғатқа ұқыпты қарауды бала кезінен тәрбиелеу керек деген қорытындыға келді. Ол балаларға әңгімелер, ертегілер, жануарлар туралы әңгімелер жаза бастайды. 1952 жылы Максим Дмитриевич ғылыми мекемелердегі жұмысын тастап, әдеби шығармашылыққа толықтай берілген. Осы кезеңдегі юннаттармен жұмыс М.Зверевтің "Юннат шатырлары ағаратын жерде" кітабында егжей-тегжейлі сипатталған.

Қазіргі заман. Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беру жүйесін бағдарламалық-әдістемелік, ұйымдастырушылық-мазмұндық және ақпараттық қамтамасыз ету құралдарымен дамытумен Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы (бұдан әрі - РУМЦДО) айналысады.

Балаларға экологиялық-биологиялық қосымша білім берудің негізін табиғат қорғау қызметіне, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге бағдарланған 13 жас натуралистер станциясы мен экологиялық-биологиялық орталықтар құрайды (оларда 9 мыңнан астам бала қамтылған).

Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласындағы Полковничий аралында орналасқан облыстық балалар биологиялық орталығы, "Батыс Қазақстан облысы әкімдігі білім басқармасының Облыстық экологиялық-биологиялық орталығы" МКҚК Орал қаласы, Өскемен қаласының оқу-зерттеу экобиоорталығы экологиялық-биологиялық қызметінің әртүрлі нысандарының берік арсеналына ие. Ақтөбе, Қарағанды қалаларының ЖНС өзінің әлеуетін күшейтеді. Жақында Павлодар облысының Ақсу қаласында "Ақсу" балалар эко-техноорталығының ғимараттар кешені салынғанына біз өте қуаныштымыз және мақтан тұтамыз. Бәрі бірдей қуантарлықтай емес, көптеген ұйымдарда оқу

ғимараттары, өндірістік база жоқ. Әкімдіктер қайта ұйымдастыруды кезең-кезеңімен жүргізеді (Петропавл, Алматы, Атырау). Қостанай мен Лисаковск қалаларында да бір кездері ЖНС жабылды.

Барлық ұйымдар оқу-тәрбие, әдістемелік, ғылыми-зерттеу, табиғатты қорғау, биологиялық-насихаттау, мәдени-ағарту және өндірістік қызметті қамтамасыз етеді. Мектептер үшін ресурстық орталықтар болып табылады.

РУМЦДО жыл сайын биологиялық – экологиялық бейіндегі ұйымдар үшін бірқатар түрлі іс-шаралар өткізеді. Ең маңыздысы-жыл сайынғы Жас экологтар форумы.

РУМЦДО жанындағы ұйымдардың неғұрлым шоғырландырылған жұмысы үшін профильдер бойынша Үйлестіру кеңестері құрылды. Біздің үйлестіру кеңесін алғашқылардың бірі болып ұйымдастырды. Үйлестіру Совет не үшін қажет: ең алдымен тәжірибе алмасу үшін, бейресми қарым-қатынас үшін, бұл әсіресе жас басшылар үшін өте маңызды. Эпидемияға дейін Советтер жыл сайын қандай да бір ұйымның базасында өткізілді.

Пандемия кезінде біз онлайн форматқа көштік, біз жиі кездесеміз. Сырттай іс-шаралар, конкурстар өткіземіз.

Мен сіздермен жақсы жаңалықпен бөліскім келеді, кеше РУМЦДО атынан Зоология институтымен меморандумға қол қойдым. (Сырттай зоологиялық мектеп, бірлескен ғылыми жобалар, экспедициялар).

Қазір, қарқынды даму дәуірінде - жалпыға бірдей цифрландыру, нанотехнология және т. б. экологиялық тәрбие бойынша өз жұмысымызда біздің басты міндетіміз туралы ұмытпауымыз керек екенін атап өткім келеді: балаға табиғат құпиясын ашу, оны табиғаттағы құбылыстарды байқауға және зерттеуге үйрету! Осы алғашқы қадамдардан кейін ғана сіз "жасылдандыруды" бастауға болады.

Және тағы. Бала бүкіл әлемдегі қызғалдақтардың генофондының, Сиверс алма ағашы бүкіл әлемдегі алма ағаштарының Қазақстанда өсетінін білгенде, бұл енді экологиялық тәрбие ғана емес, бұл патриоттық тәрбие болады.

Біздің әр өңірде өзіміздің табиғи бұрылыстарымыз, реликтілер, эндемиктер бар. Өз жұмысыңыз үшін өз аймағыңыздың материалдарына, ресурстарына сүйену маңызды.

Бізге ерте балалық шақтан бастап адамдарда экологиялық мәдениетті тәрбиелеу, яғни санаға емес сана ішіне әсер ету маңызды.

Осылайша біз басты міндетке келеміз: адамның табиғатпен бірлігі туралы идеяға негізделген оқушылардың экологиялық дүниетанымын қалыптастыру.

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ ОБЛЫСТЫҚ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ-БИОЛОГИЯЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ ЖҰМЫСЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІ.ТӘЖІРИБЕ. ПЕРСПЕКТИВА

Нуралиева Гульжайна
Мактаугалиевна,
Батыс Қазақстан облысы
әкімдігі білім басқармасының
«Облыстық экологиялық-
биологиялық орталығы» МКҚК
директорының орынбасары

Батыс Қазақстан облысы әкімдігі білім басқармасының «облыстық экологиялық - биологиялық орталығы» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорыны ширек ғасырдан бері қызмет етіп келеді.

Облыстық экологиялық-биологиялық орталық қала және облыс мектептерінің оқушыларымен натурастік, экологиялық жұмыстарды ұйымдастыру және жүргізу бойынша үйлестіру, әдістемелік орталық болып табылады.

Балаларды табиғатқа ұқыпты қарауға тәрбиелеу, зерттеу қызметіне тарту мақсатында бұқаралық экологиялық іс-шаралар, конференциялар, форумдар, слеттер, жазғы далалық практикалар және т. б. өткізіледі.

Облыстық экологиялық-биологиялық орталық базасында балабақша тәрбиеленушілерінен бастап мектеп түлектеріне дейін 500-ден астам оқушыны қамтитын 41 үйірме жұмыс жасайды.

2021-2022 оқу жылында орталықтың педагогикалық ұжымы 13 адамнан тұрды, олардың 13-де жоғары педагогикалық білімі бар.

Оның ішінде:

Жоғары санатты зерттеуші 4 адам 30,7 %

I санат 2 адам 15,4 %

II санат 1 адам 7,7 %

II санат модератор 5 адам 38,5 %

Санаты жоқ 1 адам 7,7 %

Орталықтың жобалық қуаты -50 орын. Мекеме Орал қаласында Шаған өзенінің жағасында орналасқан.

Орталық иелігінде оқу ғимараты, балалар хайуанаттар бағы, бұталы және сәндік қолданбалы өсімдіктердің 150-ден астам түрі өсірілетін оқу-тәжірибе үлескесі, дендрария және жылыжайы бар.

Орталықта 3 бөлім бар. **Олар өсімдіктер әлемі бөлім қызметі:**

-Үйірмелер - 15;

-іс-шаралар- 3;

-Зерттеу, тәжірибе жұмыстары, жобалар;

-Мектеп жанындағы учаске;

-Жылыжай;

-Көгалдандыру және т.б.

Экология бөлімі:

-Үйірмелер- 15;

-іс-шаралар-6;

-Жобалар, акциялар, марафондар және т.б.

Жануарлар әлемі бөлімі:

-Үйірмелер- 11;

-іс-шаралар-3;

-Зерттеу, тәжірибе жұмыстары, жобалар;

-Хайуанаттар бағы.

Әдістемелік жұмыстар:

-Семинарлар;

-шаралар;

-Жобалар;

-әдістемелік нұсқаулықтар;

-әдістемелік көмектер.

Экология бөлімі

Мақсаты: оқушылардың экологиялық мәдениетінің деңгейін арттыру, жауапкершілік пен белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыру, қазіргі экологиялық проблемаларға оқушылардың назарын аудару, өскелең ұрпақтың экологиялық мәдениетін тәрбиелеу.

Өсімдік шаруашылығы бөлімі

Мақсаты: оқушылардың экологиялық мәдениетін арттыру, табиғатқа ұқыпты қарауға тәрбиелеу, өз жерінің табиғи байлығы үшін мақтаныш сезімін ояту, мектеп жанындағы аумақты, елді мекенді абаттандыру және көгалдандыру.

Жануарлар әлемі бөлімі

Мақсаты: балаларды жануарлар әлемін зерттеуге және сақтауға тарту, өскелең ұрпаққа экологиялық тәрбие беру, тәжірибелік, зерттеу жұмыстарының дағдыларын дамыту.

Осы бағыттар бойынша облыстық шаралар өткізіледі.

«Туған өлкені зерттейміз» ғылыми-зерттеу конференциясы, «Экологиялық білім беруді тұрақты дамыту бойынша үздік балалар бизнес-жобасы» байқауы, «Жер иесі» байқауы, Жас өлкетанушылар, экологтар мен натуралистердің «Табиғатты аяла» форумы, «Экоболашақ» экологиялық жобалар байқауы, «Менің экоізім» экомарафоны, бастауыш мектеп оқушыларына арналған экологиялық байқау «Green Time», «Гүлдер планетасы» фестивалі, "Экосоақпақ" жас экологтар мен натуралистердің слеті, «Эти забавные животные» экологиялық брейн-рингі, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған "Мир без границ" экологиялық конкурсы, "Жасыл сахна" қуыршақ театрларының экологиялық байқауы, "Жас натуралист"байқауы өткізіледі.

Біз орталыққа қандай миссияны жүктейміз?

Балаларды жетістікке жетуге дайындау және тұлғаның өзін-өзі дамытуды жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз ету, көшбасшылық қасиеттерді қалыптастыру.

Болашақта біздің орталығымыз қандай?

Оқыту мен тәрбиелеудің жаңа тәсілдерін қамтамасыз ететін жайлы ақпараттық ортасы бар орталық.

- * Оқуға деген оң ынтаны қалыптастыратын орталық.

- * Қазақстан тағдыры үшін өзіне шешім қабылдауға дайын көшбасшыны тәрбиелейтін орталық.

- * Жоғары педагогикалық шеберлік орталығы.

- * Орталық сабақтарға заманауи көзқараспен қарау.

- * Орталық білім алушылардың адамгершілік дамуын, олардың азаматтығы мен руханиятын ұйымдастыру.

**ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БАЛАЛАР НАТУРАЛИСТІК ЖҰМЫСЫ
ЖҮЙЕСІНІҢ ДАМУЫ**

Нұржан Гауһар, Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің «Оқу-зерттеу экобиоорталығы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны директорының оқу-тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары, «Экология» мамандығы бойынша жаратылыстану магистрі

Оқушылармен натуралистік жұмыс алғаш рет 1950 жылы Өскемен қаласындағы Пионерлер үйінде «Көкөніс шаруашылығы» және «Егін шаруашылығы» үйірме бірлестіктерінде ұйымдастырылды. 1952 жылы жас натуралистер станциясын құру және үйірме бірлестіктерінің желісін кеңейту қажет болды. Сондықтан, 30 сәуірде мектептен тыс балалар мекемелерінің желісі бекітілді. Станцияның алғашқы басшысы болып Валентина Никифоровна Колесникова тағайындалды.

1971 жылы, осы тамаша уақытта Қазақстандағы жас натуралистер станцияларының мектептен тыс ұйымдарының рөлі күшейе түсті.

1991 жылы директор Цыганов Анатолий Павловичтің бастамасымен облыстық жас натуралистер станциясын «Шығыс Қазақстан облыстық оқу-зерттеу экобиоорталығы» етіп қайта құру жобасы әзірленді. 1991 жылғы 1 желтоқсаннан бастап халық депутаттары кеңесінің № 279 шешімі негізінде Оқу-зерттеу экобиоорталығы өмірге жолдама алды.

Оқу-зерттеу экобиоорталығы Шығыс Қазақстанда экобиоорталықтардың оқушылары мен қызметкерлерінің экологиялық-білім беру, тәрбие, әдістемелік, ғылыми-зерттеу, табиғатты қорғау, биологияны насихаттау, мәдени-ағарту қызметін ұйымдастыратын алғашқы және дара облыстық үйлестіруші орталық болып табылады. 30 жыл тәуелсіз, қызықты, тәжірибеге бағытталған және нәтижелі жұмыс аймақтық үздіксіз ғылыми-экологиялық білім берудің жаңа тәсілдеріне негіз болды.

«Фитодизайн және аранжировка», «Жасыл сәулет», «Гидробиология», «Экология және табиғатты пайдалану», «Жас натуралистердің көркемдік студиясы», «Экожурналистика» және тағы басқа үйірмелік бірлестіктер пайда болды.

Осы жылдар ішінде тарихи педагогикалық дәстүрлер эстафетасын қабылдап алып, 2017 жылдың басына дейін Өскемен қаласында жеке ғимараттарда орналасқан фауна, флора және ғылыми-экологиялық жобалау бойынша 3 зертхана құрылды. 2002 жылдан бастап авторлық жобалар іске қосылды. Олар:

* «Жасыл жапырақ» жас зерттеушілердің облыстық экологиялық газеті шықты. Оқушылар 5 жыл бойы өз шығармашылық жұмыстарын газеттің сегіз бетіне басып шығара бастады.

* Конференцияға қатысушылардың тезистік материалдарын шығарумен «Экологиялық білім беру жүйесіндегі аймақтық компонент» атты

ғылыми-практикалық, педагогикалық, аймақтық конференцияны ұйымдастыру және өткізу.

* Мектеп оқушыларының облыстық экологиялық-биологиялық конференциясын ұйымдастыру және өткізу.

* Әртүрлі жануарларды, планетаның барлық континенттерінің өкілдерін күтіп-баптау және көрсету арқылы табиғаттың «Тірі объектілердің полигоны» жобасын жасау және жүзеге асыру.

* Дұбығалы көліне саяхаттау мүмкіндігімен оқушыларға арналған экологиялық лагерь.

* Табиғи жағдайда балалардың өз бетінше ғылыми зерттеулер жүргізу үшін жазғы уақытта Шығыс Қазақстан облысы Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарына экспедицияға шығу мүмкіндігі бар «Балалардың экологиялық мониторинг станциясы».

Жобалардың жүзеге асырылғанына 2022 жылы 21 жыл толды.

2003 жылдан бастап Өскемен қаласындағы мектепке дейінгі мекемелерде экологиялық қуыршақ театры жұмыс істейді. Спектакль қойылымдарына үйірме бірлестіктерінің оқытушылары мен студенттері қатысады.

2004 жылдан бастап Өскемен қаласында мектеп жанындағы лагерлерде Оқу-зерттеу экобиоорталығының жұмысы жандана түсуде. Қала мектептерінің тәрбиеленушілері мен оқушыларының барлық жастағы топтарына экологиялық дамыту-танымдық іс-шараларды жүргізу үшін ғылыми-әдістемелік және педагогикалық материалдар әзірленуде және енгізілуде. Іс-шаралар мемлекеттік және орыс тілдерінде өтеді.

2005 жылдан бастап «Оқу-зерттеу экобиоорталығы» «Жер – біздің ортақ үйіміз» қалалық экологиялық бағдарламасының негізгі, жауапты үйлестірушісі және орындаушысы болып табылады. Іс-шаралар: «Фитодизайн» фестивалі, «Фотовернисаж», «Биохаус» (биоәртүрлілік күніне арналған) байқаулары; «Акваполис» (Су күніне арналған), «Болашақтың қаласын бірге саламыз» (Жер күніне арналған), «21 ғасыр көшбасшысы» интеллектуалдық олимпиадасы, Құстар күніне арналған «Орнис» орнитологиялық фестивалі, экологиялық «Ақбауырды сақтайық», орнитологиялық «Құстарға көмектесейік», «Сәлем, құстар» акциялары өткізілуде.

Сондай-ақ, 2005 жылдан бастап «Оқу-зерттеу экобиоорталығы» қала мектептерінің оқушылары үшін қаладан 30-40 км радиуста оқушыларды туған өлкесінің физикалық-географиялық ерекшеліктерімен, флорасы мен фаунасымен таныстыруға және экскурсиялық объектілерді зерттеуге мүмкіндік беретін тақырыптық автобус экскурсияларын ұйымдастырады. Оларды:

- «Ақбауыр табиғи-тарихи ескерткіші» кешені;
- «Таулы Үлбі ауылы маңындағы ежелгі ағзалардың тасқа айналған іздері» шолуы;
- тақырыптық «Абылайкент – Шығыс Қазақстан тарихындағы жоңғар дәуірінің ескерткіші» біріктіреді.

2006 жылы «Оқу-зерттеу экобиоорталығы» ынтымақтастық туралы келісім негізінде С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университеті «Экология» кафедрасының филиалы болды. Факультет студенттеріне оқуға, тірі

объектілер полигонында бақылау жүргізуге, оқу практикасынан және диплом алдындағы тағлымдамадан өтуге, экологиялық мониторинг станциясының жазғы экспедицияларына қатысуға мүмкіндіктер туады.

«Оқу-зерттеу экобиоорталығы» мен ШҚУ арасында дуальды білім берудің өзегі қаланды.

2008 жылдан бастап ОЗ экобиоорталығында фитодизайн шығармашылық шеберханалары өткізіліп келеді. Халықаралық деңгейдегі шебер – Быкова Зоя Прокопьевна флористикалық композициялар жасау арқылы үйірме мүшелерінің табиғатқа деген ұқыпты көзқарасын қалыптастырады, бастамашылдық, шығармашылық және кәсіби дағдыларын дамытады.

2011 жылғы наурыз айынан бастап ғылыми-білім беру және білім беру-тәрбие лекторийі жұмыс істейді. Олар:

- мектеп оқушылары;
- орта білім беретін оқу мекемелерінің жаратылыстану және экология пәндерінің оқытушылары;
- мектепке дейінгі мекемелер мен шағын орталықтардың тәрбиеленушілері;
- мектепке дейінгі мекемелер мен шағын орталықтардың тәрбиешілері мен әдіскерлері үшін ұйымдастырылған.

«ОЗ экобиоорталығының» маңызды жұмысы балалардың тәжірибелік-эксперименттік және қызметкерлердің ғылыми-зерттеу жұмысы болып табылады. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс ұйымның бірыңғай тақырыбымен біріктірілген түрлі бағыттар бойынша жүргізіледі. Ғылыми-зерттеу және ғылыми-педагогикалық жұмыс жаратылыстану бағыттары: ботаника, зоология, география, өлкетану, гидробиология, геология, герпетология және басқалар бойынша жүзеге асырылады. Ғылыми және басқа да зерттеулердің сапалық және сандық өсуі байқалады, жарияланымдар саны, облыстық және халықаралық конференциялар мен семинарларға қатысу артып келеді.

Өскемен қаласының білім беру бөлімінің бұйрығы негізінде 2012 жылдан бастап «ОЗ Экобиоорталығы» «Баршаға арналған білім» халықаралық бағдарламасын енгізу бойынша эксперименттік алаңға айналды.

2013 жылы «ОЗ Экобиоорталықта» Өскемен қаласы оқушыларының кіші академиясы құрылды, оның мақсаты оқушылардың экологиялық-биологиялық зерттеулер саласындағы жобалық қызметін үйлестіру және әдістемелік көмек көрсету болып табылады. Кейінірек және қазірге дейін ол «Зияткер» атауын иеленіп келеді және Өскемен қаласының жас зерттеушілері үшін өте маңызды ғылыми практикумдарды ұйымдастырады. Практикумдар ОЗ Экобиоорталықтың жобалық зертханасында және далалық жағдайларда экологиялық мониторингтің балалар станциясының жұмысы кезінде жүргізіледі. Бұл жұмыстың жетекшісі және үйлестірушісі - директордың орынбасары, «Экология» мамандығы бойынша жаратылыстану магистрі Темірғалиева Гаухар Нұржанқызы.

Жыл сайын «ОЗ Экобиоорталығы» «Өскемен қаласының білім бөлімі» ММ, «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» акционерлік қоғамының

ШҚО бойынша педагогикалық қызметкерлердің БАИ филиалымен бірлесіп, конференция материалдарының жинағын шығара отырып, мұғалімдердің, ғалымдар мен мамандардың «Экологиялық білім беру және тәрбиелеу жүйесіндегі аймақтық компонент» атты облыстық конференциясын өткізеді.

«Оқу-зерттеу экобиоорталығы» бірнеше рет Қазақстан республикасы Білім және ғылым министрлігінің, Өскемен қаласы әкімдігінің, «Өскемен қаласының білім бөлімі», «Өрлеу» педагогикалық қызметкерлердің Біліктілігін арттыру институтының филиалының, С.Аманжолов атындағы ШҚМУ-дың, облыстық қоршаған ортаны қорғау басқармасының, облыстық білім басқармасының құрмет грамоталары мен дипломдарымен, оның ішінде Сара Алпысовна Назарбаева басқаратын «Бөбек» балалар қорының Қазақстан Республикасындағы үздік балалар ұйымы ретінде анықтаған дипломымен марапатталды.

Бүгінгі таңда «ОЗ экобиоорталығы» оқушылары мен оқытушыларының табиғи натуралистік шындығы қоршаған ортаға, осы ноосфера әлемінде өмір сүретін, қолдайтын және қалыптастыратын адамдарға жалпы адамзаттық, жоғары және адекватты қатынаспен біріктірілген білім беру, ғылыми және мамандандырылған табиғат қорғау ұйымдарының өзара әрекеттесу жүйесінде, интеллектуалды пульсацияланған және дамып келе жатқан жас натуралистер кемесін бірлесіп жасау жағдайында жүзеге асырылады.

«ОЗ экобиоорталығы» - бұл ғылыми-экологиялық білім берудің, сондай-ақ мектепке дейінгі, мектептегі, жоғары оқу орындары мен ЖОО-дан кейінгі мекемелердегі кезеңдік, деңгейлік білім берудің үздіксіз дәйекті үдерісі мәселелерін шешуге кешенді тәсіл ретінде оқу және ғылыми бағдарламалар негізінде жұмысты ұйымдастыратын кәсіпорын.

«ОЗ Экобиоорталығы» қаладағы үздіксіз экологиялық білім берудің негізгі буыны болып табылады, сондықтан оқушылар контингенті әртүрлі жас топтарын қамтиды.

«ОЗ экобиоорталығы» үйірме бірлестіктері аймақтық компонентті пайдалана отырып, табиғи циклдің мектеп пәндерін кеңейту мен тереңдетуді және зерттеу және эксперименттік қызметке қолжетімділікті қарастырады.

«ОЗ экобиоорталығының» әр жастағы балалар үйірмелері бірлестігінің фитодизайн және аранжировка, қалпына келтірілген мектеп жылыжайы негізінде өсімдіктерді интродукциялау, оқушыларды табиғи материалдан композициялар құрастыру және жасау бойынша шығармашылық жұмыстарға баулу мәселелері шешілуде. Сирек кездесетін және жойылып бара жатқан өсімдіктерді интродукциялау және реинтродукциялауға бағытталған тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар жүргізілуде.

Әкімшілік ғимараттың фауна зертханасының зоологиялық үйірмелерінде жануарларды, оның ішінде сирек кездесетін және әртүрлі санаттағы Қызыл кітапқа енгізілген жануарларды: зайсандық дөңгелек бас бат-бат, ергежейлі май құйрық тышқан және т. б. өсіру әдістері пысықталып, дағдылары қалыптасады.

«Ғылыми жобалау», «Эксперименталды өлкетану», «Мен - зерттеушімін», «Аграрлық технология негіздерімен ботаника», «Махаон» атты жаңа ғылыми

бағыттар бойынша эксперименттік қызметке негіз болатын үйірме бірлестіктері де табысты жұмыс істеуде. Бұл үйірмелердің жетекшілері – ең білікті ұстаздар мен ғалымдар. Соның ішінде:

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында үйірме бірлестіктерінің бағдарламаларында «ОЗ Экобиоорталықтың» оқу зертханаларында, тірі табиғат объектілерінің полигонын пайдалана отырып бас ғимаратта, сондай-ақ Оқушылардың шығармашылық сарайы базасындағы жылыжай зертханалық корпусында және екі зертханада өткізілетін көптеген практикалық сабақтар көзделеді. Сабақтардың бір бөлігі «ОЗ Экобиоорталық» автокөлігін пайдалана отырып, көшпелі экологиялық мониторинг станциясы шеңберінде экологиялық-биологиялық мазмұндағы экскурсиялар түрінде және экспедициялық жағдайларда өткізіледі.

2011 жылдан бастап «ОЗ Экобиоорталық» базасында «Аймақтық ғылыми-экологиялық академия» жұмыс істейді, оның шеңберінде «Оқушылардың ғылыми-функционалдық сауаттылық мектебі» жұмыс істейді.

«ОЗ Экобиоорталық» оқушыларының ғылыми зерттеулерінің дайын нәтижелерін ұсыну – ғылыми-зерттеу және жобалау қызметінің соңғы кезеңі ретінде оқушылардың дәстүрлі аймақтық экологиялық-биологиялық конференциясы өткізіледі. Конференция жұмысы сегіз секция бойынша жүргізіледі.

Экологиялық мониторингтің балалар далалық мобильді станциясы Шығыс Қазақстанның әртүрлі аудандарында, табиғи аймақтары мен биік белдеулерінде экспедициялар жағдайында ғалымдардың, педагогтар мен мамандардың басшылығымен оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды көздейді. Жазғы кезеңде ШҚО-дағы әртүрлі ЕҚТА-ға 4 зерттеу экспедициясы ұйымдастырылады, онда зерттеу қызметіне жоғары қызығушылық танытқан 60 оқушы қабылданады.

«ОЗ Экобиоорталық» табысты қызметінің тағы бір шарты ШҚО экологиялық және ғылыми ұйымдарымен ынтымақтастықта жұмыс істеу болып табылады.

Біздің 30 жылдық еңбегіміз бен сүйікті ісіміз артта қалды, ғылыми жаңалықтар мен педагогикалық жетістіктердің жаңа көкжиектері - алда.

ӨЛКЕТАНУ- ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНТЕГРАЛДЫ РЕСУРС РЕТІНДЕ

Куликова Елена Николаевна,
Шығыс Қазақстан облысы білім
басқармасының Өскемен қаласы
бойынша білім бөлімінің
«Оқу-зерттеу экобиоорталығы»
КМҚК ғылыми экотуризм және
өлкетану бөлімінің меңгерушісі

Ресурстық тәсіл пәнаралық тәсіл болып табылады және экономикада, менеджментте, білім беруде, психологияда қолданылады. Білім берудегі интегративті тәсілдің негізін Я.А. Коменский, и. Ф. Гербарт, К. Д. Ушинский сияқты танымал мұғалімдер қалаған. Олар білім берудегі интеграцияны оқу процесінде нақты әлемнің өзара байланысын көрсетуге, зерттелетін пәндер мен құбылыстарды біртұтас ажырамас тізбекке біріктіруге деген ұмтылыста көрінетін қажеттілік ретінде көрді, бұл өз кезегінде тұлғаның үйлесімді дамуын қамтамасыз етуі керек еді. Интегративті білім беру ортасының ресурстық әлеуеті жүйелі түрде ұйымдастырылған құбылыс ретінде тұтастық, өзгергіштік, ашықтық, шоғырлану, шектеусіздік, үздіксіз даму қасиеттеріне ие.

Өлкетану бүгінгі таңда қосымша білім беруде білім беру ресурсының интеграциясын дамыту үшін оптимумдардың толық жиынтығына ие. "Оқу-зерттеу экобиоорталығы" ғылыми экотуризм және өлкетану бөлімімен (ШҚО, Өскемен қ.) өлкетану бойынша қалалық бағдарлама іске асырылуда. Өлкетану табиғи (геология, география, биология, ботаника, топырақтану, экология) және әлеуметтік (археология, тарих, әдебиет, өнер, музыка) ғылымдарды зерттеуді қамтитын кешенді ғылым ретінде қарастырылатындығын атап өткен жөн. Теорияда алынған өлкетану білімі практикалық және тәуелсіз сабақтарда тексеріліп, бекітіледі. Өлкетану оқушылардың жеке басын әлеуметтік сәйкестендіруге ықпал етеді. Әр түрлі іс-шараларға қатыса отырып, көптеген құзыреттер, соның ішінде жалпы білім беру құзыреттері қалыптасады.

Жыл бойы ғылыми экотуризм және өлкетану бөлімі оқушылар мен мұғалімдер үшін 18-ге жуық қалалық іс-шара, 5 облыстық іс-шара ұйымдастырады. Бұл ретте танымдық қызметті жандандыру үшін іс-шараларды өткізудің әртүрлі нысандары қолданылады (1-сурет).

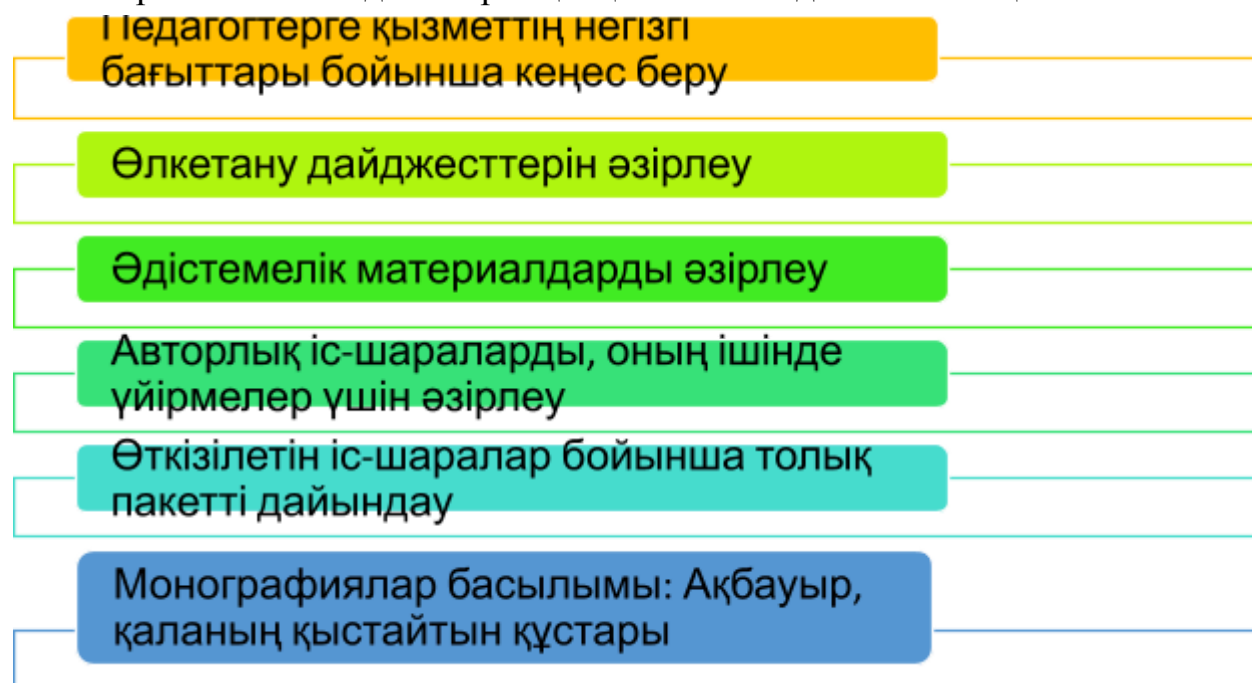

Сурет 1. Бөлімнің іс - шараларды өткізу нысандарының вариативтілігі

Іс-шараларды өткізу кезінде өлкетанудың кешенділігіне баса назар аударылады. Осылайша қатысушылар өлкенің зерттеушілерімен, физика-географиялық, климаттық және геологиялық ерекшеліктерімен, жануарлар мен өсімдіктермен, тарихымен және мәдениетімен танысады.

«Оқу-зерттеу экобиоорталығы» қосымша білім беру педагогтерін сапалы әдістемелік қамтамасыз ету үшін бөлім жыл сайын келесі бағыттар бойынша жоспарлы жұмыс жүргізеді (2-сурет).

Сурет 2. Ғылыми экотуризм және өлкетану бөлімімен «Оқу-зерттеу экобиоорталығы» педагогтерінің қызметін әдістемелік қамтамасыз ету

Сонымен қатар, қосымша білім беру педагогтары үшін «Өлкетану» білім беру бағдарламалары әзірленді: 2012 жылы 7-8 сынып оқушылары үшін, 2018 жылы 1-4 сынып оқушылары үшін бағдарламалар «Оқу-зерттеу

экобиоорталығы» әдістемелік кеңесінде және Өскемен қаласының Қалалық білім бөлімінің үйлестіру-сараптамалық кеңесінде бекітілді. Бағдарламаларда интерактивтілік стратегиясы табысты іске асырылуда:

бір ғылымдағы жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдардың алуан түрлілігі-өлкетану;

нұсқа оқу сабақтарын өткізу нысандарын пайдалану (сабақ, дәріс, семинар, конференция, зертханалық-практикалық сабақ, экскурсия, ғылыми қоғам, олимпиада, экспедиция, 3-сурет);

екі түрлі білім беру жүйесін (жалпы және қосымша) толықтыру.

Сурет 3. «Өлкетану» үйірме бірлестігінің сабақтарын өткізу нысандары

аудиториялық: практикалық және
өзіндік сабақтар

аудиториядан тыс: экскурсиялар
мен экспедициялар

Осылайша, ШҚО ББ Өскемен қаласы бойынша ҚБ «Оқу-зерттеу экобиоорталығы» ғылыми экотуризм және өлкетану бөлімі оқушылардың туған өлкесіне деген қызығушылығын дамыту бойынша көпжылдық жоспарлы жұмыс жүргізуде. Сонымен қатар, өлкетануды экологиялық тұрғыдан интегративті және маңызды қосымша білім беру ресурсы ретінде қарастырады.

МЕКТЕП АУЛАСЫН ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТҰРҒЫДА КӨРКЕЙТУ ЖӘНЕ КӨГАЛДАНДЫРУ

Иманкулова Алмагуль Маратовна,
Қостанай облысы әкімдігі білім
басқармасының «Психологиялық
қолдау және қосымша білім беру
өңірлік орталығы» КММ
«Гидропоника» клубының жетекшісі

Жобаның өзектілігі. Қазіргі экологиялық жағдай көптеген өзгерістерге ұшырауда. Сондықтан мектеп ауласына экологиялық талдау жүргізу және дұрыс жобалық жобаны дайындау қажеттілігі туындайды. Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» жолдауында Мемлекет басшысын ел өңірлерін көгалдандыру және оның даму бағыттары жөніндегі шаралар қызықтырды. Бұдан басқа, Мемлекет басшысына одан әрі көгалдандыру және негізгі жоба – «жасыл белдеу» аумағында өсімдіктерді өсіруге бейімделу үдерісі бойынша жүргізілген зерттеулердің нәтижелері туралы айтылды. Қазіргі уақытта қоршаған ортаны қорғау және қалпына келтіру үлкен маңызға ие.

Зерттеу жұмысының мақсаты: мектеп ауласын көгалдандырудың экологиялық тиімді әдісін ұсыну.

Жұмыстың міндеттері:

1. мектеп ауласын көгалдандыру бойынша материалды жалпылау және жүйелеу;
2. ауаны тазартудағы мектеп ауласын көгалдандырудың рөлін анықтау;
3. мектептерге арналған орындардың орналасуын ескере отырып, мектеп округінің сау микроклиматын құруға ықпал ететін өсімдік түрлерін таңдау;
4. көгалдандыру деңгейін бағалаңыз және одан әрі жұмыс жоспарын жасаңыз.
5. мектеп ауласын экологиялық көгалдандыру, яғни мектеп ауласын абаттандыру жобасын ұсыну.

Зерттеу нысаны: Ы. Алтынсарин атындағы дарынды балаларға арналған мектеп-интернат ауласы.

Зерттеу пәні: экология

Сонымен, көгалдандыру-бұл қалаларда, ауылдарда және басқа елді мекендерде ауаны тазарту, көлеңкелеу үшін ағаштар, бұталар, гүлдер, көгалдар өсіру.

Зерттеу кезеңдері.

Әдеби бөлімде мектеп ауласына отырғызылған өсімдіктердің түрлері қарастырылады. Келесі өсімдіктер отырғызылды:

Шырынды-аннелидтер тұқымдасына жататын көпжылдық шөптесін немесе бұталы ілулі өсімдіктердің туысы.

Пеларгония (герань) – герань тұқымдасына жататын бір немесе көпжылдық бұталар, бұталар және шөптесін өсімдіктер.

Барқыт гүлдері - біржылдық немесе көпжылдық өсімдіктерді, композиттің бір түрін қамтиды.

II. Эксперименттік бөлім.

Ландшафттық дизайн-бұл сайтты жобалау және бөлу, белгілі бір климаттық жағдайлары бар топыраққа байланысты өсімдікті таңдау, оны бір-бірімен үйлестіру арқылы сайтқа орналастыру, сондай-ақ сәулет және мүсін элементтері, су объектілері бар жолдар бойымен аумақты көгалдандыру өнері.

3D home model бағдарламасы. Sweet Home 3D-бұл интерьер дизайнына, кеңістікті архитектуралық бейнелеуге және ландшафт дизайнына арналған Ашық компьютерлік бағдарлама.

Шығындар сметасы. Мектеп ауласында герань, пеларгония, канна және барқыт, эстетикалық және экологиялық тұрғыдан ұтымды өсірілетін өсімдіктер отырғызу жоспарланған болатын.

Бұл өсімдіктердің тұқымдары «Invet+» ғылыми-өндірістік кәсіпорнынан сатып алынды. 1 қораптан 10 чирайгул тұқымы, 7 қазтамақ тұқымы, 10 барқыт гүл тұқымы шықты. Барлығы 190 қорап отырғызылды, оның 1900 тұқымы. Қазтамақтың 30 қорабынан 210 тұқым себілді. Барқыт гүлінің 40 капсуласынан 400 тұқым себілді, барлығы 2510 тұқым себілді. Қазіргі уақытта топыраққа енбегенін ескерсек, 1756 чирагүл, 195 қазтамақ, 374 барқыт гүл өседі. Теңгеге есептегенде бұл-шырайгүлдің бір данасы үшін шамамен 100 теңге, қазтамақ үшін 150 теңге, барқыт гүл үшін 100 теңге. Тұқымнан әрбір өсімдіктің бағасы: шырайгүл 175600 теңге, қазтамақ 29250 теңге, барқыт 37400 теңге. Орта есеппен 242250 теңге.

«Қолшатыр», «Аққу», «Тасбақа», «Қоқиқаз» композицияларын жасау үшін шырынды өсімдік жалғыз сәндік құрал ретінде қолданылды.

Канна гүлі көпжылдық болғандықтан, біз оның тамырларын мектептің жертөлесінде сақтаймыз. Кейінірек, мамыр айында канна бірден отырғызылады. Сондықтан бұл зауытқа қаржы жұмсаудың қажеті жоқ. Қазіргі уақытта мектеп ауласын көгалдандыру жұмыстары да басталды.

Қорытынды

«Мектеп ауласын экологиялық абаттандыру және көгалдандыру» жобасы өз мақсатына жетті.

Мақсатты іске асыруда келесі міндеттер орындалды:

1. мектеп ауласын көгалдандыру туралы материалдар жинақталды және жүйеленді;

2. ауаны тазартуда мектеп ауласын көгалдандырудың рөлі анықталды;

3. мектеп ауласының сау микроклиматын құруға ықпал ететін өсімдік түрлері тиімді таңдалып, отырғызылды;

4. биологияға көмектесу үшін көрнекі платформа мектеп ауласының моделі «3D home model» бағдарламасының көмегімен құрылды, осы модель негізінде мектеп ауласы құрылды.

5. өсімдіктерге шығындар сметасы жасалды.

Өсімдіктерді отырғызу кезінде біз не байқадық: визуалды модельдің шектеулі мүмкіндіктеріне байланысты іс жүзінде нәтиже күткеннен де жақсы көрсеткіштерге ие болды.

Ы. Алтынсарин атындағы мамандандырылған мектеп-интернат ауласының ландшафты дизайны және мектеп ауласының көрнекі моделі «3D home model» бағдарламасы арқылы экологиялық көгалдандыру бойынша жұмыстар жүзеге асырылды.

Осылайша, мектеп ауласын экологиялық көгалдандыру жыл сайын мектеп-интернатта жүзеге асырылатын іс-шаралардың біріне айналды.

«ТАБИҒАТҚА ДЕГЕН СҮЙІСПЕНШІЛІКПЕН» МЕКТЕП ОРМАНШЫЛЫҒЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ

**Фунтикова Валентина
Леонидовна**, Қостанай облысы
әкімдігі білім басқармасының
«Алтынсарин ауданының білім
бөлімінің Краснокордон жалпы білім
беретін мектебі» КММ география
мұғалімі

Қазіргі жағдайда экологиялық мәдениет және экологиялық дүниетаным мәселелері алдыңғы қатарға шығады. Өткенді қорытындылай келе және болашағын бағалай отырып, экологиялық проблемалардың жаһандық салдарын және оларды шешу қажеттілігін түсінбеу мүмкін емес. Онсыз тұрақты даму жолында алға жылжу мүмкін емес. Мемлекет басшысы өскелең ұрпақты маңызды мәселелердің бірі ретінде экологиялық тәрбиелеу туралы «Жаңа Қазақстан нақты ахуалда: іс-қимыл уақыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында да айтты. Экология мәселелері жыл сайын өзекті бола түсуде. «Мектептер мен жоғары оқу орындарында өскелең ұрпақты экологиялық тәрбиелеуге тиісті көңіл бөлу қажет» - деді ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев.

Мәселе мынада, адам табиғаттың тепе-теңдігін бұзады. Миллиондаған жылдар бойы реттелген ең жақсы тепе-теңдік бір сәттік мүдделер үшін, өз пайдасы үшін жойылады. Су мен ауа ластанған, орман отымен жанған, жер құнарлылығын жоғалтады. Бұл жаңалық емес. Ғалымдар мен экологтардың табиғатқа деген ойланбастан тұтынушылық көзқарасы бізді не күтетіні туралы болжамдары қорқыныш тудырады.

Біз Қостанай облысының ең әдемі бұрыштарының бірі Красный Кордон ауылында тұрамыз және табиғатқа деген тұтынушылық, кейде бей-жай қараудың күн сайын жиі көреміз: ауыл аумағында және орман алқаптарында қоқыстардың рұқсатсыз, стихиялық шығарылуы; су айдындарымен ластанған сынған ағаштар.

Адамзат тарихы табиғат тарихымен тығыз байланысты. Қазіргі кезеңде оның адаммен дәстүрлі өзара әрекеттесу мәселелері Жаһандық экологиялық проблемаға айналды. Егер адамдар жақын арада табиғатқа ұқыпты қарауды үйренбесе, олар өздерін құртады.

Алайда, қазіргі адам жауапкершілік деңгейіне, қоршаған ортаның білім деңгейі мен талаптарына дайын емес. Сондықтан экологиялық мәселелерді шешудегі қажетті буын-бұл адамдардың және ең алдымен жас ұрпақтың экологиялық білімі.

Осыған байланысты орманшылықты құрудың негізгі мақсаты Оқушыларға экологиялық білім беру және олардың арасынан Болашақ орман шаруашылығы кадрларын даярлау болды.

2010 жылы мектеп орманшылығы мектеп аумағында дендропарк салды. Қазір онда ағаш және бұта түрлерінің 30-дан астам түрі бар: емен, балқарағай,

шырша, қарағай, алма ағашы, күл, үйеңкі, тау күлі, долана, дала аршасы, вибурнум, сорғыш, ирга, құс шие, пирамида терегі, күміс Терек және т.б.. Мектеп орманшылығының мүшелері дендропаркке уақтылы қамқорлық жасайды.

«Орманға бірге көмектесейік» акциясы барысында мектеп орманшылығының күшімен 3 гектар аумақты алып жатқан «Қарапайым қарағай» көшеттері отырғызылды. Болашақта осы учаскеде жүргізілетін барлық орман шаруашылығы жұмыстарын (арамшөптерді жою, түгендеу, толықтыру, күту) мектеп орманшылығының мүшелері жүзеге асырды.

Мектеп орманшылығының жұмысы-бұл эпизодтық іс-шаралар емес, оқушылардың оқу, еңбек, зерттеу, білім беру және мәдени іс-шараларының жыл бойына жоспарланған жүйесі.

Жыл сайын балалар орман шаруашылығына орман дақылдарын отырғызу үшін отырғызу материалын қазуға көмектеседі.

Қысқа мерзімде отырғызу өте маңызды, сондықтан отырғызу кезінде және мектеп орманшылығында ыстық уақыт болады.

Ағаш отырғызу екі жолмен жүзеге асырылады: қолмен және механикалық. Мектеп орманшылығының балалары механикалық отырғызу мүмкін емес алаңдарда орман отырғызуға қатысады. Бұл алаңдарда «Колесов қылышының» астына орманды қолмен отырғызу жүргізіледі.

2016 жылы мектеп орманшылығының балалары «Ауылын әсемдігі - біздің ісіміз» экологиялық акциясын өткізді, нәтижесінде ауылдық саябағында 280-ден астам ағаш және бұта тұқымдарының көшеттері отырғызылды.

Жәндіктермен күресу үшін жыл сайын еңбек сабақтарында мектеп орманшылығының мүшелері құс үйлерін жасайды және іліп қояды. Жыл сайын 10-15 құс үйі жасалады.

2014 жылы мектеп орманшылығының балалары «Жасыл үй» экологиялық соқпағы бойынша жобаны қорғады.

Экологиялық соқпақ - бұл экологиялық маңызы бар табиғи нысандар бар табиғи ортадағы арнайы білім беру бағыты. Мұнда рекреациялық маңызы бар ормандар орналасқан, бұл бізге экологиялық соқпақ жасауға мүмкіндік береді.

Біздің экологиялық соқпақ Арақарағай КММ аумағы арқылы өтеді. Соқпақтың ұзындығы 4,5 км соқпақ Красный Кордон ауылының Арақарағай КММ аумағында орналасқан өрт қорғау объектілерінен бастау алады: бұдан әрі соқпақ әртүрлі табиғи ландшафттар арқылы жүреді: қылқан жапырақты және жапырақты орман, табиғи және жасанды екпелер (орман дақылдары), құстардың, жануарлар мен жәндіктердің бай әлемі бар жасанды су айдыны. Соқпақта ағаштар мен "қарағай-турник" табиғи ескерткіші, көптеген дәрілік өсімдіктер, тіпті ҚР Қызыл кітабына енгізілген өсімдіктер бар..

Экологиялық соқпақ халықтың әртүрлі топтары арасында экологиялық мәдениеттің таралу орны ретінде қызмет етеді, бірақ негізінен балалар: мектеп оқушылары, "Бүркіт" мектеп орманшылығының өкілдері, басқа мектеп орманшылықтары және облыстың экологиялық топтары.

2015 жылдан бастап жыл сайын мектеп орманшылықтарының облыстық слеттерін өткізу дәстүрге айналды. Жыл сайын "Бүркіт" мектеп

орманшылығының командасы осы слеттерге белсенді қатысады. Осылайша, облыстық слеті өтті. Слетке Қостанай облысының әр түкпірінен бес команда қатысты. Слет аясында балалар орман шаруашылығы, өртке қарсы қауіпсіздік, таксация және басқа да орман шаруашылығы пәндері бойынша білімдерін көрсетті. Слет қорытындысы бойынша «Бүркіт» мектеп орманшылығының командасы 1 орынға ие болды.

Дәстүрді жалғастыра отырып, 2016 жылдың 13 мамырында мектеп орманшылығының 2 облыстық слеті өтті. «Бүркіт» мектеп орманшылығының балалары 2 орын алды.

2017 жылы мектеп орманшылығы командасы Әуликөл ауданындағы, Басаман орман шаруашылығы базасындағы үшінші облыстық мектеп орманшылығы слетіне қатысып, 1 орын алды.

2018 жылдың 20 мамырында мектеп орманшылығының 4 облыстық слеті өтті, онда бүркітшілер 2 орын алды.

Сондай-ақ, 2018 жылдың қазан айында облыстық сырттай қашықтықтан Үздік мектеп орманшылығына конкурсқа Бүркіт командасы 1 орын алды.

Облыстық білім департаменті өткізген 2019 жылы Қостанай қаласында өткен 5 облыстық мектеп орманшылығы слетінде қазақ-түрік лицейінің базасында балалар 2 жалпыкомандалық орынға ие болып, бағалы сыйлықтармен марапатталды.

2020 жылдың қараша айында мектеп орманшылықтарының 6 қашықтықтан слетінде біздің Бүркіт командасы 1-орынға ие болып, бағалы сыйлықтармен марапатталды.

Барлық жерде біздің жігіттер: «Біздің жерімізден басқа жер жоқ. Әркімнің міндеті-оның байлығын сақтау және көбейту» ұранымен шығады.

Себебі

Табиғат сенімді және жомарт

Және прогресстің фантастикасына қарамастан

Бізді таңның атысы қызықтырады

Және орманның жеңіл қауіпсіздігі

Соқыр құдіретті қалдырыңыз.

Ұзақ уақыт бойы олар жерді қамқорлықпен қорғай алдыма

Орман гүлдері мен шөптердің тілін түсініңіз,

Біз бәріміз тіріміз, бір-біріізге бөтен емеспіз.

Қостанай облысты әкімдігі білім басқармасының «Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы» КММ

8 (7142) 51-18-49 Директор

8 (7142) 51-14-84 Бухгалтерия

8-(7142) 52-41-07 Психологиялық жұмыс бөлімі

8 (7142) 52-41-06 директор орынбасары, әдістемелік кабинет

Сайт: <http://rcppido.kz>

Электронды пошта: oskc2007@mail.ru